

భజ గోవిందం

సంస్కృత మూలం :

శ్రీ శంకరాచార్యుల వారు

తెలుగు సేత :

చంద్రం

భజగోవిందం : శ్రీ శంకరాచార్యుల వారి
సంస్కృత శ్లోకాలకు చంద్రం
చేసిన తెలుగు పద్యానువాదం

ప్రథమ ముద్రణ : నవంబరు 2002

ప్రతులు : 1000

కాపీ రైట్ : హెచ్.ఆర్.చంద్రం

వెల : రూ. 5-00

ముద్రణ : శ్రీ హరనాథ్ డి.టి.పి. & అఫ్సెట్
ప్రెస్
సత్యనారాయణపురం, గుడివాడ.
ఫోన్ : 44108.

ప్రతులకు : రంగా & కో
మెయిన్రోడ్, గుడివాడ.
ఫోన్ : 44283

సూక్ష్మంలో మోక్షం

ఆది శంకరుల గ్రంథ సముదాయంలో భజగోవిందం ఒకటి. ఈ లఘుకృతిలో ఉన్న శ్లోకాలు కేవలం ముప్పై ఒకటి. వీటిలో కొన్ని ఆచార్యుల వారి శిష్యులు చెప్పారన్న వదంతి కూడా వుంది. అందులో నిజానిజాలు ఎలా ఉన్నా, భజగోవిందం ఆదిశంకరుల పేరు మీదే చలామణి అవుతోంది. శంకరాచార్యుల వారు ప్రబోధించిన అద్వైత సిద్ధాంత సారం సంక్షిప్త రూపంలో యిందులో పొందుపరచబడింది.

మత సంబంధమైన పదాలు అక్కడక్కడ తగిలినప్పటికీ, భజగోవిందం ఏదో ఒక్క మతానికి చెందిన వారిని ఉద్దేశించి చెప్పినట్టుగా కనిపించదు. ఆయా పదాలను దేశకాల పరిస్థితులను బట్టి విశాలదృష్టితో సమన్వయ పరుచుకుంటే, సర్వ మానవాళికి సంబంధించిన జీవిత సత్యాలు కొన్ని

ఇందులో స్పష్టమౌతాయి. ఆస్తికులతో పాటు
నాస్తికులు కూడా అంగీకరించదగ్గ, ఆచరణీయమైన
శాశ్వత ధర్మాలు కొన్ని ఇందులో దర్శనమిస్తాయి.

విషయ ప్రాధాన్యతను బట్టి ఈ లఘు కృతి
వలు భాషలలోకి అనువదించబడటంలో
ఆశ్చర్యంలేదు. ప్రస్తుత అనువాదంలో ఆంధ్రులకు
అభిమాన పాత్రమైన ఆటవెలదిని ఎన్నుకోవటం
జరిగింది. మూల శ్లోకాలు సూటిగా, స్పష్టంగా, సులభ
గ్రాహ్యంగా ఉంటాయి. అనువాద పద్యాలు కూడా
సామాన్య భాషా పరిజ్ఞానం కలవారికి సైతం
సునాయాసంగా బోధపడేంత సులభ శైలిలో కూర్చే
ప్రయత్నం జరిగింది.

ఈ అనువాదాన్ని సహృదయ పాఠకులు సమా
దరించగలరని ఆశ... ఆకాంక్ష.

- చంద్రం

ఆదిశంకరులేమొ అద్వైత వేదాంతి
వారి గ్రంథాలు కవితా రసాంభోనిధులు

- చంద్రం

మూలం

1

భజ గోవిందం భజ గోవిందం
గోవిందం భజ మూఢమతే ।
సంప్రాప్తే సన్నిహితే కాలే
నహి నహి రక్షతి దుకృంకరణే ॥

2

మూఢ జహీహి ధనాగమ తృష్ణాం
కురు సద్బుద్ధిం మనసి వితృష్ణామ్ ।
యల్లభసే నిజ కర్మోపాత్తం
విత్తం తేన వినోదయ చిత్తమ్ ॥

అనువాదం

1

భక్తితోడ నీవు భజించు గోవిందు
భజన చేయి మూఢ ! భజన చేయి !
సారహీనమైన చదువు తెవ్వియు నిన్ను
అంత్యకాలమందు ఆదుకొనవు !

2

మూఢ ! ధనముపైని మోహమ్ము విడనాడు !
మనసు మరల జేయి మంచివైపు ;
కలుగు నెద్ది నీకు కర్మానుసారమ్ము
దాన తృప్తి పరుప దగును మనసు

మూలం

3

నారీస్తన భర నాభీదేశం

దృష్ట్వా మాగా మోహవేశమ్ ।

ఏ తన్మాంస వసాది వికారం

మనసి విచింతయ వారం వారమ్ ॥

4

నలినీదలగత జలమతి తరలం

తద్వజ్జీవిత మతిశయ చపలమ్ ।

విద్ధి వ్యాధ్యభిమాన గ్రస్తం

లోకం శోకహతం చ సమస్తమ్ ॥

అనువాదం

3

నారి కుచభరమ్ము, నాభీ ప్రదేశమ్ము
నరసి మోహవశుడ వగుట తగదు;
'మారు' రూపు గొన్న మాంస పిండము లవ్వి
గుర్తు గలిగి మసలు కొనుము దినము !

4

తామరాకుపైన తలకాడు జల బిందు
వట్లు బ్రతుకు తెలియు మస్తిరమ్ము
శోక పూరితమ్ము లోకమ్ము ; రోగాల
పుట్ట, మోసములకు పుట్టి నిల్లు !

మూలం

5

యావద్విత్తో పార్జనసక్తః :

తావన్నిజ పరివారో రక్తః ।

పశ్చాజ్జీవతి జర్జర దేహే

వార్తాం కోపి నపుచ్చతి గేహే ॥

6

యావత్పవనో నివసతి దేహే

తావత్పుచ్చతి కుశలం గేహే ।

గతవతి వాయో దేహోపాయే

భార్యా బిభృతి తస్మిన్మాయే ॥

అనువాదం

5

ఆర్జనమ్ము చేయు నన్నాళ్ళు నీవారు
ప్రేమమీర గారవించ గలరు ;
వయసు చెల్లి యింట బడియున్న నిను బల్క-
రించనైన పల్కరించబోరు !

6

ప్రాణమున్నయంత వరకె బాగోగుల
గూర్చి అడిగి తెలుసుకొనుట యుండు ;
చచ్చిపోయి నీవు శవమైన, నిను గాంచి
స్వంత భార్య కూడ జడిసిపోవు !

మూలం

7

బాలస్తావత్ క్రీడాసక్త :

తరుణస్తావత్ తరుణీ సక్త : ।

వృద్ధస్తావత్ చింతా సక్త :

పరసే బ్రహ్మణికోపి నసక్త : ॥

8

కాతే కాంతా కస్తే పుత్రః

సంసారోయమతీవ విచిత్రః ।

కస్య త్వం కః కుత ఆయాతః

తత్త్వం చింతయ తదిహభ్రాత : ॥

అనువాదం

7

ఆటలందు బాల్య మాసక్తమై యుండు
తరుణు లందు పడుచు దనము తగులు
చెల్లిపోవు ముదిమి చింతాకులమ్ముగా
బ్రహ్మమింక నెపుడు పట్టు వడును ?

8

ఎవతె నీకు భార్య ? ఎవడు నీ కొడుకు ? సం-
సార మతి విచిత్ర సరణి సాగు ;
ఎవరి వాడ వీవు ? ఎట నుండి నీ రాక ?
తత్వ చింత చేయదగును భ్రాత !

మూలం

9

సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం
నిస్సంగత్వే నిర్మోహత్వమ్ ।
నిర్మోహత్వే నిశ్చల తత్త్వం
నిశ్చల తత్త్వే జీవన్ముక్తిః ॥

10

వయసి గతే కః కామ వికారః
శుష్కే నీరే కః కాసారః ।
క్షీణే విత్తే కః పరివారః
జ్ఞాతే తత్త్వే కః సంసారః ॥

అనువాదం

9

సజ్జనాళి పొందు సడలించు బంధాల
దాన మోహ మెడలు, దాని వలన
నివ్వటిల్ల గలదు నిశ్చల తత్వమ్ము,
చెందజేయు నద్ది చిర విముక్తి

10

కామ తృప్తి యేడ గత యౌవనమ్మున ?
జలము లింకి పోవ చెరువ దెచట ?
ధనము కరగిపోవ తనవారె పరవారు ;
తత్వ మెరుగు వాడు ధన్యుడగును !

మూలం

13

కా తే కాంతా ధనగత చింతా
వాతుల కిం తవ నాస్తి నియంతా ।
త్రిజగతి సజ్జన సంగతి రేకా
భవతి భవార్థవ తరణే నౌకా ॥

14

జటిలో ముణ్డీ లుంచిత కేశః
కాషాయాంబర బహుకృత వేషః ।
పశ్యన్నపి చ నపశ్యతి మూఢః
ఉదర నిమిత్తం బహుకృత వేషః ॥
-శ్రీ పద్మపాదుడు

అనువాదం

13

కాంత కనక మంచు చింతించ నేలరా ?
దారి జూపువాని దలచకుండ ?
ముజ్జగాల నొక్క సజ్జన సాంగత్య-
మే భవాబ్ధి గడపు మేలి నొక !

14

ముండనమ్మ - జడలు, ముతక కాషాయముల్
వేష మెదియొ ఒకటి వేయు గాని,
'మొరకు' కాంచలేడు ముందున్న దానిని
పొట్టకొరకె జరుగు నిట్టివెల్ల !

మూలం

15

అంగం గలితం పలితం ముణ్డం
దశన విహీనం జాతం తుణ్డమ్ ।
వృద్ధో యాతి గృహీత్వా దణ్డం
తదపి నముంచతి ఆశాపిణ్డమ్ ॥

- శ్రీ తోతకాచార్యులు

16

అగ్రే వహ్నిః పృష్ఠే భానుః
రాత్రౌ చుబుక సమర్పిత జానుః ।
కరతల భిక్షుః తరుతల వాసః
తదపి న ముంచత్యాశాపాశః ॥

- శ్రీ హస్తామలకుడు

అనువాదం

15

తనువు వడలిపోయె, తల పండి పోయెను
పళ్ళు దుల్లి పోయె, వచ్చె ముదిమి
ఊత కర్రతోడ ఊగులాడును గాని
కొంచెమైన నతడు కోర్కె విడడు !

16

మందుబెండలోన, చండ శిఖల మధ్య
పగలు గడచు ; రాత్రి దిగులు గుడుచు ;
పొట్ట కింత భిక్ష, చెట్టు క్రింద పడక
ఐన, ఆశ వీడ డౌర నరుడు !

మూలం

17

కురుతే గంగాసాగర గమనం

వ్రత పరిపాలన మథవా దానమ్ ।

జ్ఞాన విహీనః సర్వమతేన

ముక్తిం నభజతి జన్మ శతేన ॥

- శ్రీ సుబోధుడు

18

సురమందిర తరుమాల నివాసః

శయ్యా భూతల మజినం వాసః ।

సర్వ పరిగ్రహ భోగత్యాగః

కస్య సుఖం న కరోతి విరాగః ॥

- శ్రీ సురేశ్వరాచార్యులు

అనువాదం

17

గంగ గ్రుంకు లిడిన, కడలిలో మునిగిన
ప్రతియు, దాతయన్న వాసిగన్న
జ్ఞాన హీనునకును శత జన్మలెత్తినన్
దుర్లభమ్ము ముక్తి దుర్లభమ్ము !

18

అజిన ధారియగుచు, ఆలయమ్ముల చెట్ల-
నీడ లిండ్లు కాగ, నేల బండు-
కొనుచు, భోగలాలసను త్యజించు విరాగి
కంద నట్టి సుఖము లవని గలవె ?

మూలం

19

యోగరతో వా భోగరతో వా
సంగరతోవా సంగవిహీనః ।
యస్య బ్రహ్మణి రమతే చిత్తం
నన్దతి నన్దతి నన్దత్యేవ ॥

- శ్రీ నిత్యానందులు

20

భగవద్గీతా కించిదధీతా
గంగా జలలవకణికా పీతా ।
సకృదపి యేన మురారి సమర్పా
క్రియతే తస్య యమేన నచర్పా ॥

- శ్రీ ఆనందగిరి

అనువాదం

19

యోగియైన గాని, భోగియైనను గాని
సంగియైన, మరి విసంగియైన
బ్రహ్మమందు నెవడు రక్తుడో ముమ్మాటి
కతడె పొందగల్గు నమిత తృప్తి !

20

ఇంచుకైన గీత హృద్గతమై యున్న
గంగ నీటి గుక్క గళము దిగిన
స్వల్పమేని విష్ణు భక్తి గల్గిన జాలు
వాని కింక మృత్యు భయము లేదు !

మూలం

21

పునరపి జననం పునరపి మరణం

పునరపి జననీ జతరే శయనమ్ ।

ఇహ సంసారే బహు దుస్తారే

కృపయాపారే పాహి మురారే ॥

22

రథ్యా చర్పట విరజిత కన్ఠః

పుణ్యా పుణ్య వివర్జిత పన్ఠః ।

యోగీ యోగ నియోజిత చిత్తః

రమతే బాలోన్మత్త వదేవ ॥

- శ్రీ నిత్యానందులు

అనువాదం

21

పుట్టి చచ్చి మరల పుట్టి చచ్చుట ; తల్లి
కడుపున పలుమార్లు పడుట - యింక
చాలు ; దుస్తరధపు సంసారమందుండి
కరుణతో మురారి కావు నన్ను !

22

ఒంటి రక్షణార్థ మొక్క దుప్పటి దాల్చి
మంచి చెడుల దారి మించి నడచి
యోగమున మనసు నియోగించు యోగి ఉ-
న్నట్లునట్లు, బాలు మాడ్కి దోచు !

మూలం

23

కస్త్వం కోహం కుత ఆయాతః

కామే జననీ కోమే తాతః ।

ఇతి పరిభావయ సర్వ మసారం

విశ్వం త్యక్త్వా స్వప్న విచారమ్ ॥

- శ్రీ యోగానందులు

24

త్వయి మయి చాన్యత్రైకో విష్ణు :

వ్యర్థం కుప్యసి మయ్యసహిష్ణుః ।

భవ సమచిత్తః సర్వత్ర త్వం

వాంఛస్య చిరాద్యది విష్ణుత్వమ్ ॥

అనువాదం

23

ఎవరు నీవు - నేను ? ఎటనుండి నీ రాక?
ఎవతె నీకు తల్లి ? ఎవడు తండ్రి ?
సత్యదూరమైన స్వప్న మీ విశ్వమ్ము,
తెలియదగిన దాని తెలియు మీవు !

24

ఏల తెలుసుకొనవు - నీలోను నాలోను
ఉన్నదొకడె - విష్ణు ; డోర్పు వలయు ;
సర్వ సమత జూపి సరగున విష్ణుత్వ
మందు కొనగ వచ్చు నాశయున్న

మూలం

25

శత్రో మిత్రే పుత్రే బన్ధౌ
మాకురు యత్నం విగ్రహ సన్ధౌ ।
సర్వస్మిన్నపి పశ్యాత్మానం
సర్వత్రో త్పుజ భేదాజ్ఞానమ్ ॥

26

కామం క్రోధం లోభం మోహం
త్యక్త్వా త్మానం పశ్యతి సోహం ।
ఆత్మజ్ఞాన విహీనా మూఢాః
తే పచ్యంతే నరక నిగూఢాః ॥

- శ్రీ భారతీవంశ

అనువాదం

25

ఐనవార లనుచు, కాని వార లనుచు
సంధి విగ్రహాల జాడబోక
ఆత్మసము లటంచు నందర జూడంగ
వలయు భేదబుద్ధి వదలి నీవు !

26

కాంచ గలదు తాను కామాదుల గెలిచి
ఆత్మ తత్వమెల్ల 'సోహ' మనచు ;
ఆత్మ తెలియలేని అజ్ఞుండు నరక యా-
తనలు తప్పకుండ ననుభవించు !

మూలం

27

గేయం గీతానామ సహస్రం

ధ్యేయం శ్రీపతి రూపమజస్రమ్ ।

నేయం సజ్జన సంగే చిత్తం

దేయం దీనజనాయ చ విత్తమ్ ॥

- శ్రీ సుమతి

28

సుఖతః క్రియతే రామాభోగః

పశ్చాద్దస్త శరీరే రోగః ।

యద్యపి లోకే మరణం శరణం

తదపి నముంచతి పాపాచరణమ్ ॥

అనువాదం

27

చదువ వలయు గీత, సతతమ్ము ధ్యానించ
వలయు విష్ణు రూపు; తలపు లెల్ల
సాగుచుండ వలయు సజ్జన మైత్రికై
దాన మియదగును దీనులకును

28

భోగలాలసులకు రోగాల పుట్టలై
మేను లంతమందు మిగిలిపోవు ;
చావు లోకమందు సత్యమై యున్నను
పాపపంథ నరులు వదల లేరు !

మూలం

29

అర్థ మనర్థం భావయ నిత్యం
నాస్తి తతః సుఖలేశః సత్యమ్ ।
పుత్రాదపి ధనభాజాం భీతిః
సర్వ త్రైషా విహితా రీతిః ॥

30

ప్రాణాయామం ప్రత్యాహారం
నిత్యా నిత్య వివేక విచారమ్ ।
జాప్య సమేత సమాధి విధానం
కుర్వవధానం మహదవధానమ్ ॥

31

గురుచరణాంబుజ నిర్భర భక్తః
సంసారాదచిరాద్భవ ముక్తః ।
సేంద్రియ మానస నియమాదేవం
ద్రక్ష్యసి నిజహృదయస్థం దేవమ్॥

అనువాదం

29

అర్థ, మెరుగు మెపు డనర్థదాయకమంచు
దాన సుంత సుకము కానరాదు ;
కన్న బిడ్డలకును 'కలవాడు' భయపడు-
చుండు ; లోకమందు నున్న నిజము !

30

యోగ మభ్యసించి, భోగాలు విడనాడి
లోక ధర్మముల వివేక మెరిగి
జపముతో సమాధి సాధించి, అవధాన
పరుడ వగుము ; పరమ పదము గనుము !

31

నిండు భక్తి కలిగి నీ గురు చరణాంబు-
జముల ; మనసు నింద్రియములు గెలిచి
పొందగలవు గాక ముక్తి ; నీ హృదయస్థ
దైవ దర్శనమ్ము దక్కు గాక !

చంద్రంగారి రచనలు

1. చిరంజీవి బాలగేయాలు
2. కవితా చిత్రాలు (పద్య రచన)
3. చిన్నారి బాల గీతాలు
4. శ్రీనివాస శతకం (వ్యంగ్య గేయ శతకం)
5. శృంగార నాయికలు (ప్రయోగాత్మక సాంఘిక కథలు
ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక నుండి పునర్ముద్రితం)
6. సుక్కమ్మ-సెంద్రయ్య పాటలు (జానపద గేయకావ్యం)
7. అభినవగీత (అధిక్షేప కావ్యం - తెలుగు విశ్వ
విద్యాలయం వారి ఆర్థిక సహాయంతో ప్రచురితం)
8. మహానుభావులు (బాలగేయాలు - స్వాతి వారపత్రిక
నుండి పునర్ముద్రితం)
9. మిత్ర శతకం (కందాలు)
10. మా ఊరి ముచ్చటలు (ముక్తక కావ్యం)
11. భజ గోవిందం (తెలుగు సేత)

అచ్చులో ....

భారత సూక్తి శతకం

